

Коч С.В.,

кандидат політичних наук,

доцент кафедри історії та світової політики

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ УКРАЇНСЬКОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ: ВИБОРИ ДО УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ УНР 1917 РОКУ

Анотація. Розглянуто політико-правові аспекти демократичного транзиту в Україні на прикладі трансформаційних перетворень 1917 року. Проведено огляд процесу організації виборів до Установчих зборів УНР. Проаналізовані положення закону Центральної Ради «Про вибори до Установчих зборів Української Народної Республіки».

Ключові слова: демократичний транзит, політико-правові аспекти демократичного транзиту, Установчі Збори УНР.

Розбудова демократичної правової державності в Україні не можлива без урахування історичного досвіду Української держави. Для розуміння проблем демократичного транзиту в сучасній Україні необхідно оглянути весь історичний шлях розвитку інституту демократії на території України, нехай короткий за історичним виміром, однак надзвичайно ємний за своїм змістом і суспільними наслідками. Історичним прикладом демократичного транзиту можна вважати ті трансформаційні перетворення, які розпочались з приходом до влади Української Центральної ради, державно-політичний курс якої був спрямований на демократизацію суспільного життя. Особливо розгляду заслуговує процес виборів до Установчих зборів УНР — перших самостійних виборів на території України, які мали стати своєрідним трампліном в процесі демократичного транзиту 1917 року.

Метою даної статті є вивчення витоків демократичного транзиту в українській історії на прикладі виборів до Установчих зборів УНР 1917 року, як втіленні цього транзиту.

Після приходу Тимчасового Уряду до влади в Росії скликання Установчих Зборів очолило перелік найважливіших завдань, що було підкреслено в Декларації Тимчасового Уряду про його склад та завдання від 3 березня 1917 року [1, 125]. Тим часом, на території післяреволюційної України зі створенням Центральної Ради розпочалось формування підвалин власної державності. 6-8 квітня 1917 року в Києві відбувся Український Національний з'їзд, який визнав за Російськими Установчими Зборами право санкції нового дер-

жавного ладу Росії, а втім і автономії України і федеративного устрою Російської Республіки, однак вирішив, що до скликання Російських Установчих Зборів прихильники нового ладу на Україні мають негайно творити підстави її автономного життя [2, 58]. Невдовзі, під час V сесії Центральної Ради 27 червня 1917 року питання про Українські Установчі Збори з ініціативи В.Винниченка було поставлено на спеціальне обговорення.

Перш за все для проведення виборів Центральною Радою зробила спробу вирішити низку організаційних питань. З цією метою при Генеральному Секретаріаті було створено комісію по скликанню українських територіальних зборів, завданнями якої було вироблення певної виборчої системи, розподілення території України на виборчі округи, вироблення проекту бюджету для проведення виборів тощо [2, 141].

Наступним необхідним кроком стала розробка власного законопроекту про вибори. Найбільш дискусійним було питання створення і визначення складу комісії, яка мала б виробити законопроект. Не дивлячись на те, що обговорення цього питання почалось ще на VI Сесії Центральної Ради в серпні 1917, остаточно воно було вирішене тільки 2 жовтня 1917 року, коли на засіданні Генерального Секретаріату було постановлено доручити генеральному писареві скласти комісію, яка б виробила основні точки законопроекту. Чи була ця затримка в часі обумовлена лише кадровою стороною справи, чи може представники Центральної Ради чекали доки з Петербургу повернуться делегати Юридичної Народи по виробленню закону про вибори до Установчих Зборів Росії, невідомо. Але через цю затримку комісія при Генеральному секретаріаті мала дуже небагато часу, тому вже 30 жовтня на VII Сесії Центральної Ради член комісії О. Севрюк представив законопроект на ранковому засіданні Центральної Ради. Після чого остання одногосно прийняла наступну резолюцію: «Заслухавши доклад комісії про головні засади закону про вибори до Української Установчої ради, Центральна рада ухвалює ці засади і доручає Малій раді остаточно

ствердити весь закон і провести вибори до Української установчої ради» [2, 375]. 11 листопада 1917 року вже під час надзвичайного засідання Малої Ради, О. Севрюк знову виступав від імені комісії. Він читав законопроект по пунктах, кожен з яких приймався окремо. Після прийняття законопроекту в цілому також був обраний голова Всеукраїнської виборчої комісії, яким став М. Мороз [3].

Загалом прийнятий закон представляє собою ретельно вироблений комплексний акт, що складався з двох розділів і 183 статей та регулював порядок голосування як по виборчих округах, так і, враховуючи військове становище, порядок голосування в армії, на флоті, в тилу та військових округах.

Активне виборче право надавалось громадянам Російської республіки, що досягли 20-річного віку. Саме цей пункт Закону є найбільш суперечливим, і неодноразово викликав дискусії в самій Центральній Раді. Проблема полягала в тому, що надати право голосувати громадянам Української республіки законодавець не міг, бо хоч Українська Народна Республіка вже була проголошена III Універсалом, проте Закон Центральної Ради «Про громадянство» ще не був прийнятий (його було прийнято аж у березні 1918 року) і тому формально населення ще вважалось громадянами Росії.

Вибори до Установчих зборів 1917 року не лише вперше пройшли на демократичних засадах, але й стали першими самостійними виборами в історії української державності і прототипом сучасної виборчої системи України. В історико-правовій науці панує думка, що ці вибори, як і Конституція УНР, за багатьма показниками втілили в собі уявлення про правову демократичну державу, і одним з таких показників називається нормативна фіксація принципів виборчого права. Проте я вважаю недоцільним говорити про остаточне утвердження і реалізацію цих принципів, оскільки аналіз правового статусу виборців дає підстави стверджувати, що принцип рівності був реалізований не повністю через занадто розширений перелік осіб, позбавлених права голосу.

Здається дуже широким суб'єктивний склад осіб, що не мали права на участь у виборах. Законодавець виділяв дві категорії таких осіб. По-перше, не могли брати участь у виборах ті особи, які визнані в законному порядку за безумних або божевільних, а також глухоніми, що знаходяться під опікою. Виділяючи цю категорію законодавець керувався об'єктивними факторами, тобто відсутність активного виборчого права через фізичні, розумові вади людини, що враховуючі сучасну юридичну термінологію підпадає під термін «недієздатність».

Що стосується інших обмежень в праві голосу, то вони ще лишилися. Участь у виборах цілком позбавлялись «засуджені на каторжні роботи, доки не минуло 10 років по відбутті цієї кари, засуджені на заслання, на завдання в арештантські роти, на посадження в поправчий дім, тюрму або кріпость з позбавленням чи обмеженням прав стану — доки не вийшло 5 років по відбутті кари. Засуджені за крадіж, за шахрайство, за присвоєння або розтрату довіреного добра, переховування краденого, фальшування, лихварство, давання й брання хабарів, за звідництво і потурання в розпусті, за вчинки, що мали на меті порушити вільність і правильність виборів, доки не вийшло 3 років по відбутті кари». Також заборонялось голосувати не виплатним боржникам, визнаним судом зловмисними банкрутами, доки не вийшло 3 років після такого визнання та дезертирам.

Право участі в виборах мали лише особи, записані в виборчий список виборчої дільниці. А ті особи, які вже були записані до виборчого списку, проте втратили свої виборчі права до виборів, вважались такими, що не мали права голосу.

Що стосується пасивного виборчого права, то умови його реалізації цілком збігаються з умовами реалізації активного, на що прямо вказано в Законі: «Право бути обраним в кожній виборчій окрузі належить кожній особі, яка має право участі в виборах» [4, 414].

Певною гарантією незалежного волевиявлення виступала і передбачена в законі відповідальність за перешкоджання проведенню виборів, що забезпечувалась різними санкціями: від штрафу та позбавлення права на участь у виборах до арешту та позбавлення волі [4, 423].

Беззаперечним здобутком виборів до Установчих зборів у порівнянні з виборами до Державної Думи є ліквідація багатоступеневої системи голосування та майнових цензів. Перше дозволило виборцям безпосередньо здійснювати волевиявлення та впливати на результати виборів, а друге доповнило принцип рівності нарівні з наданням права голосу жінкам, що відбулося раніше ніж в деяких західних країнах, оскільки, наприклад, британські жінки отримали право голосу роком пізніше, а американські — в 1920 році.

Отже, на початку ХХ століття інститут правового статусу виборця на наддніпрянських українських землях пройшов певний трансформаційний етап від яскраво вираженого станового характеру до утвердження загальноновизнаних демократичних принципів виборчого права. В певній мірі цей процес був відображенням світової тенденції до розширення виборчих прав, ліквідації обмежень та утвердження принципів загального, прямого, рівного та таємного голосування.

Окремий розділ Закону був присвячений відповідальності за порушення виборчого процесу. Аналізуючи санкції статей даного розділу зрозуміло, що відповідальність ця була як кримінальною, так і адміністративною, але сам законодавець ніяк не відокремив адміністративно-правові та кримінально-правові статті в Законі. Присвячення ж окремого розділу Закону відповідальності за порушення виборчого процесу, свідчило лише про відсутність на той момент цих санкцій у кримінальному та адміністративному законодавстві, а отже нагальністю врегулювання цих відносин нормами Закону.

Аналізуючи диспозиції статей, їх можна згрупувати та прийти до висновку що відповідальність була передбачена за наступними критеріями:

- перешкоджання вільному волевиявленню виборців (статті 106, 107, 110, 111);
- порушення порядку передвиборчої агітації (статті 99, 100, 104, 109);
- фальсифікація результатів виборів та виборчої документації (статті 98, 101, 102, 113, 115);
- перешкоджання роботі виборчих комісій (статті 103, 108);
- порушення порядку голосування (статті 105, 112, 114) [4].

Відповідальність за перешкоджання вільному волевиявленню виборців. Законом передбачалась відповідальність у вигляді тюремного ув'язнення за перешкоду у вільнім виконанні виборчого права, скоєну шляхом насильства над особою, погроз, обману, зловживання владою (ст.106). Ув'язненням в поправчій дім на строк не вищий трьох років каралось перешкоджання частині виборців скористатись їх правом, скоєне через бешкет, застрашування або зупинення комунікацій (ст.107). Також передбачалась можливість підкупу виборців. За підмовляння виборця через обіцянки або через надання майнової чи особистої вигоди самому виборцеві або членові його сім'ї, щоб утримався від виборів або щоб голосував згідно у умовою передбачалось тюремне ув'язнення. Крім того, і сам виборець, що прийняв вигоду задля вказаної мети підлягав такому самому покаранню (ст.110). Дещо різнився склад злочину в статті 111. Відповідальність передбачалась за «підмогоричування виборців з метою схилити їх до голосування за кандидатуру свою чи інших осіб». Різниця і санкція, яка полягала в арешті.

Відповідальність за порушення порядку передвиборчої агітації. Ця група злочинів отримала своє законодавче закріплення у зв'язку з тим, що законодавцем передбачалась можливість недобросовісного проведення передвиборчої агітації, перешкоджання її проведенню або поширення неправдивих відомостей про особу кандидатів.

Так, статтею 99 Закону передбачалось покарання у вигляді тюремного ув'язнення на строк не більше шести місяців за самовільне вторгнення у приміщення, призначене для проведення передвиборчої агітації, або за знищення чи псування літератури, яка призначена для передвиборчої агітації, або за погрози особам, що займаються передвиборчою агітацією. Тюремним ув'язненням або арештом каралась особа за поширення свідомо неправдивих відомостей про факти, що стосуються особи кандидата або його приватного життя, з метою підкопати довіру до нього або досягти обрання інших кандидатів (ст.100). Цікавим уявляється зміст статті 104 Закону. Суб'єкт злочину спеціальний — духовна особа, яка підчас богослужіння або безпосередньо після цього в храмі буде намагатися через проголошення промови, поширювання писань або іншим способом вплинути на вибори до Установчих зборів. Покарання призначалося у вигляді тюремного ув'язнення на строк не більше шести місяців. Також заборонялось проведення передвиборчої агітації в приміщеннях, де відбуваються вибори (ст. 109).

Відповідальність за фальсифікацію результатів виборів та виборчої документації. Ця група норм встановлює санкції за підробку, переробку, умисне псування виборчої документації, підтасування результатів голосування. Злочином згідно статті 101 вважалось фальшування або переробка заяви кандидата про свою згоду вибиратися до Українських Установчих зборів, що каралось ув'язненням в поправчій дім. Тюремним ув'язненням каралось розповсюдження свідомо неправильних кандидатських списків і свідомо недійсних виборчих карток (ст. 102). Що стосується результатів голосування, то за умисне фальшування його результатів, умисне псування або викрадання виборчих карток, виборчого діловодства, додавання фальшивих виборчих карток, переінакшення виборчого діловодства призначалось покарання у вигляді ув'язнення в поправчій дім на строк не більше трьох років (ст.113). Статтею 115 встановлювалась відповідальність посадової особи за спробу вплинути на результати виборів на користь чи шкоду тому чи іншому кандидатському списку. Додатковим покаранням за цей злочин призначалось позбавлення посади.

Відповідальність за перешкоджання роботі виборчих комісій. На виборчі комісії була покладена основна робота з підготовки процесу голосування у виборчих округах, тому від їх сталого функціонування на пряму залежали і результати виборів. З огляду на це законодавець передбачив відповідальність за намагання перешкодити роботі виборчих комісій через насильство, погрози, зловживання владою чи бешкети з покаранням

у вигляді тюремного ув'язнення, згідно статті 103 Закону. Кваліфікуючими ознаками злочину було заповдіння його кількома озброєними людьми, внаслідок чого була перепинена діяльність зазначених комісій. За ч.2 ст.103 призначалось покарання у вигляді ув'язнення в поправчій дїм. Також покарання у вигляді ув'язнення в поправчій дїм передбачалося за злочин, скоєний згідно ч.1, ст.108, а саме за перешкоджання вільному проведенню виборів в приміщеннях дільничних виборчих комісій через насильство, погрози, бешкет, псування виборчих списків, карток чи скриньок або через насильство над особою членів виборчих комісій. Більш тяжким вважався цей же злочин, скоєний кількома озброєними людьми внаслідок чого вибори не змогли відбутись, застосовувалось покарання у вигляді каторги на строк не більше шести років.

Відповідальність за порушення порядку голосування. Норми цієї групи передбачають покарання у вигляді арешту за свідоме подання голосу на виборах, не маючи на те права або втративши його (ст. 112); та за протизаконне розголошування таємниці голосування (ст. 114).

Отже, під час підготовки виборів до Українських Установчих зборів гостро постала проблема притягнення до юридичної відповідальності за можливі порушення виборчого законодавства. В умовах відсутності власного кримінального та адміністративного законодавства, законодавець УНР намагався вирішити цю проблему введенням окремої глави в Законі про вибори до Установчих зборів Української Народної Республіки. Аналіз цієї глави показує, що розробники Закону, найвірогідніше, мали певний досвід з участі та(або) організації виборів у Російській імперії, або ж, щонайменше, були добре обізнані із відповідним імперським законодавством та в основному адаптували його до потреб виборів до Установчих зборів.

Досить неясно Законом врегульоване питання з виборчими округами. Згідно ст.2 глави I Закону для проведення виборів було утворено наступні виборчі округи: Волинська (за винятком повітів, зайнятих німецькими та австрійськими військами), Катеринославська, Київська, Полтавська, Подільська, Харківська (з прилученням Грайворонського повіту Курської губернії), Херсонська, Чернігівська (з прилученням Путивльського повіту Курської губернії). Також додатково були утворені Острогозька округа, яка складалась з чотирьох повітів Воронізької губернії (Острогозький, Валуйський, Бірючанський, Богучарський) та одного повіту Курської губернії (Новооскольський); Таврійська, яка складалась з трьох повітів Таврійської губернії (Бердянський, Дніпровський, Мелітопольський).

Цікаво, що перелік виборчих округ не можна вважати вичерпним, так як згідно ч.3 ст.2 глави I Закону окремі адміністративні одиниці, суміжні зазначеним в Законі територіям, могли після складання власних виборчих списків постановою повітового народного зібрання заявити про своє бажання взяти участь в виборах до Українських Установчих Зборів. На якій підставі законодавець надав право голосувати Російським губерніям, і що означало створення додаткових виборчих округів не зрозуміло. Але через диспозитивність даної норми окремі адміністративні одиниці могли отримати право на участь у виборах до Українських Установчих виключно з метою лобювання власних інтересів та просування власних кандидатів до представницького органу України.

Також в Законі вказувалось, що кількість депутатів Зборів, що мають бути обрані від кожної округи, встановлюється окремо [2, 413]. Проте насправді це число було визначено ще до остаточного прийняття закону постановами комісії по виборах до Українських Установчих Зборів. Комісія визначила число депутатів пропорційно до кількості населення для Київщини — 45, для Поділля — 39, Волині — 30, Катеринославщини — 36, Полтавщини — 30, Херсонщини — 34, Харківщини з Грайворонським повітом — 35, Чернігівщини з Путивльським повітом — 28 [3].

Крім того, проблемним виявилось і мовне питання. В Україні на той час проживало багато росіян, поляків і євреїв, тому треба було визначити, якою мовою друкувати виборчі картки. Для вирішення цього питання представник «Бунду» М. Рафес порадив визнати в Україні офіційними дві мови — українську та російську [2, 333].

Після прийняття Закону «Про вибори до Установчих зборів Української Народної Республіки» (далі — Закону) виконавчо-розпорядчі функції по проведенню виборів згідно постанови Центральної Ради «Щодо затвердження Закону про вибори до Українських Установчих зборів» були покладені на такі органи:

- на Головну комісію по справах виборів до Українських Установчих Зборів та на існуючі окружні, повітові та міські комісії по справах виборів до Російських Установчих Зборів — робота по проведенню виборів;

- на Генеральне секретарство внутрішніх справ — всі виконавчі заходи по проведенню виборів згідно розділу I Закону;

- на Генеральне секретарство військових справ — всі виконавчі заходи по проведенню виборів згідно розділу II Закону.

В той же час Генеральному Секретаріату було доручено звернутися до губерніальних, повітових народних та міських управ з пропозицією

затвердити своїх представників в виборчих комісіях [2, 412]. На підставі виконання цієї постанови Генеральний Секретаріат на своєму засіданні від 15 листопада 1917 року ухвалив низку питань, пов'язаних із підготовкою проведення виборів на місцях.

По-перше, інституціям місцевого самоврядування (волосним, повітовим та губерніальним народним управам, а також міським і селищним управам) був наданий дозвіл до того часу, коли вони одержать державні кошти на видатки по переведенню виборів до Українських Установчих зборів, позичково витратити на цю справу гроші з усіх тих капіталів, які вони мають в своєму розпорядженні (себто страхових громадських, волосних та сільських позичкових кас і банків, перехідних сум інших капіталів). Про таку тимчасову позичку відповідні народні чи міські управи повинні були зробити свою постанову. Надання таких повноважень органам місцевого самоврядування було дуже ризикованим, і, враховуючи подальший брак фінансування виборів, не виправданим. Про компенсування коштів місцевим бюджетам ніде не згадувалось, бо скоріше всього його не відбулось.

По-друге, складання і полагодження виборчих списків було доручено державним і громадським установам УНР, а також приватним організаціям і окремим особам, які мали друкарські машинки, за що приватним організаціям і особам за виконану роботу призначалась плата, визначена відповідною інституцією згідно з місцевими умовами. Крім того, за відмову приватних організацій і осіб допомагати в складанні виборчих списків передбачалась конфіскація друкарських машинок на користь виборчих інституцій, з подальшим поверненням їх власникові після закінчення роботи із складання списків. Те, що до організації виборчого процесу залучались приватні організації та особи, є черговим свідченням того, що уповноважені органи УНР катастрофічно не встигали справлятися з усіма покладеними на них обов'язками з проведення виборів.

Не менш важливим видається те, що враховуючі перебіг військових подій на території УНР, військовій владі частин, розташованих на землях УНР, було доручено по змозі допомагати виборчим установам і інституціям, відпускати в їх розпорядження писарів, надавати наряди солдат для виконання доручень, надавати при змозі військові підводи та автомобільний транспорт [2, 447]. Втім, як відомо, військова влада фактично не підпорядковувалась Генеральному Секретаріатові та Центральній Раді. Отже, це доручення було апеляцією до доброї волі військового керівництва.

Вибори було призначено на 27 грудня 1917 року. Але вже на початку грудня стало остаточно

зрозуміло, що не у всіх округах вибори зможуть відбутись вчасно. 14 грудня на ранковому засіданні VIII Сесії Центральної Ради М.Мороз зробив доповідь про хід підготовчої роботи до виборів. З його слів, особливе скрутним було становище на фронті. В багатьох повітах підготовча робота ще не починалась, повітові виборчі комісії не були складені. В Богучарському, Валуйському та Бирючинському повітах відмовились брати участь у виборах, а місцеві комісії в Таврії взагалі не відповідали на телеграми Головної комісії. Комісії на Катеринославщині сповіщали, що не можуть працювати через брак грошей, а Харківська окружна комісія просила відкласти вибори на цілий місяць [5, 21].

У результаті в призначений термін голосування відбулось лише у 7 виборчих округах з 13, а на 301 депутатське місце було обрано лише 172 депутати. Пізніше, на засіданнях Малої Ради М.Мороз, доповідаючи про стан виборчої справи, наголошував, що ситуація дуже важка. У призначений строк 27-28 грудня вибори не відбулись ні в одній окрузі, тому скликати Установчі Збори, як планувалось, 9 січня, було неможливо [5, 216]. Справа в тому, що на той час дуже гостро постала проблема абсентеїзму. А.А. Гольденвейзер у своїх «Київських воспоминаниях» згадував: «Вибори до Установчих Зборів проходили досить в'яло. А мавші місце через декілька місяців вибори до Українських Установчих Зборів не викликали вже ніякого інтересу у населення; абсентеїзм сягнув на цих виборах колосального проценту. Виборці ніби відчували, що ні та, ні інша конституанта не дійде до вироблення конституції» [6, 201].

Навіть в квітні 1918 р., доповідаючи на засіданні Малої Ради, М. Мороз заявив, що в більшості округ головна виборча комісія не має певних відомостей, а більш-менш певні дані є тільки по Київській, Полтавській та Чернігівській губерніях [5, 261].

Скликання Українських Установчих Зборів було перенесено спочатку на 2 лютого, потім на 12 травня, але було зірване та не відбулось через зміну влади. Разом з тим, не варто недооцінювати даний історичний досвід, який може бути корисний і на сучасному етапі демократичного транзиту в Україні.

Література:

1. Российское законодательство X-XX вв.: в 9 т. / [Отв. ред. О.И.Чистяков]. — М. : Юридическая литература, 1994. — Т.9. Законодательство эпохи буржуазно-демократических революций. — 352 с.
2. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. / [Ред. кол. : В.А. Смолій, О.Д. Бойко, Ю.М. Гамрецький та інш.]; Ін-т історії України НАН України — К. : Вид-во «Наукова думка», 1996 —

(Пам'ятки історії. Джерела новітньої історії; V). — Т.1.: 4 березня - 9 грудня 1917 р. — 590 с.

3. Виступ О. Севрюка // «Робітнича газета» від 14 листопада 1917 року.

4. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали: У 2 т. / [Ред. кол. : В.А. Смолій, О.Д. Бойко, Ю.М. Гамрецький та інш.; Ін-т історії України НАН України] — К. : Вид-во «Наукова думка», 1996 — (Пам'ятки історії. Джерела новітньої історії; V). — Т.2.: 4 березня - 9 грудня 1917 р. — 590 с.

5. Закон про вибори до Установчих Зборів Української Народної Республіки від 11, 16 листопада 1917 року // Українська Центральна Рада. Документи і матеріали: У 2 т. // [Ред. кол. : В.А. Смолій, О.Д. Бойко, Ю.М. Гамрецький та інш.; Ін-т історії України НАН України] — К. : Вид-во «Наукова думка», 1996 — (Пам'ятки історії. Джерела новітньої історії; V). — Т.1.: 4 березня - 9 грудня 1917 р. — 590 с.

6. Гольденвейзер А.А. Из киевских воспоминаний (1917-1922 гг.) // Архив русской революции: В 22 т. Т. 5-6 / Гольденвейзер А.А. — М.: «Терра», Политиздат, 1991. — 364 с.

Коч С.В. Политико-правовые аспекты исторических источников украинского демократического транзита: выборы в учредительное собрание УНР 1917 года. — Статья.

Аннотация. Рассмотрены политико-правовые аспекты демократического транзита в Украине на примере трансформационных преобразований 1917 года. Проведен обзор процесса организации выборов в Учредительное собрание УНР. Проанализированы положения закона Центральной Рады «О выборах в Учредительное собрание Украинской Народной Республики».

Ключевые слова: демократический транзит, политико-правовые аспекты демократического транзита, Учредительное Собрание УНР.

Koch S.V. Political and legal aspects of historical sources of Ukrainian democratic transition: the election in the Constituent Assembly UNR 1917. — Article.

Summary. The political and legal aspects of democratic transition in Ukraine on the example of transformational change in 1917 are described. Electoral process to the Constituent Assembly is reviewed. The provisions of the Law «On elections to the Constituent Assembly of Ukrainian People's Republic» are analyzed.

Keywords: democratic transition, political and legal aspects of democratic transition, Constituent Assembly of Ukrainian People's Republic.